Keleti Gyűjtemény

Misné Tóra (Kaufmann A 77), Északkelet-Franciaország, 1296

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában már a 19. század óta őriznek unikális orientalisztikai anyagokat, önálló gyűjtemény megalapítására azonban csak 75 éve, 1951-ben került sor. Ekkor nyílt meg a Keleti Könyvtár az Akadémia palotájának földszintjén, amely ettől kezdve az orientalisztika alapkönyvtára Magyarországon. Kialakítása, beleértve az olvasóterem keleties hangulatú berendezését is, elsősorban Rásonyi László turkológus érdeme, aki 1951 és 1961 között állt a Gyűjtemény élén. Ő állította össze az Akadémiai Könyvtár régi szakjaiból az orientalisztika tárgykörébe tartozó anyagot.

Pálmalevélre írt, leporello batak könyv a 19. századból

A „keleti irodalom" szak teljes állománya kiegészült az Afrika és Ázsia kutatásával foglalkozó egyéb szakterületek dokumentumaival: minden térségre vonatkozóan a nyelvvel, történelemmel, irodalommal, vallással és művészettörténettel kapcsolatos művekkel. Emellett megtalálható itt az ókori Kelettől a mai társadalmakig e két kontinens civilizációinak számos más megnyilvánulása is: az indiai csillagászattól a kínai porcelángyártáson és az arab orvostudományon át a sztyeppei lótartásig. A Gyűjtemény ritka kincsei között fellelhetők az Afrikától Indonéziáig terjedő kultúrák kéziratai, amelyeknél változatos hordozóanyagokat csodálhatunk meg a fakéregtől a pálmalevélen át a selyemig. A török, héber, tibeti, perzsa, mongol, arab, mandzsu, etióp, indiai, kelet-ázsiai, örmény és délkelet-ázsiai kéziratoknak nemcsak témájuk szerteágazó, hanem kivitelezésük is egyedi.

Szanszkrit kéziratos versgyűjtemény illusztrációja a 18. század végéről

A Gyűjteményben jelentős értéket képviselő, nemzetközi szinten is egyedülálló kéziratos hagyatékok és ajándékok találhatók. Ezek egy része keleti nyelvű kézirat, de megtalálhatók magyar orientalisták kutatási feljegyzései, naplói, szógyűjtései, fényképei és levelezése. Közülük is kiemelkedik az UNESCO Világemlékezet listáján szereplő Kőrösi Csoma Archívum, amelyben megtalálhatók Kőrösi Csoma Sándornak, a tibetisztika alapítójának tibeti kéziratai és fanyomatai.

Ibn Házm *Ozsamharat anszáb al-arab* című genealógiai munkájának díszes indiai másolata

Az Országos Rabbiképző Intézet tanára, Kaufmann Dávid hebraika-gyűjteménye szintén nemzetközi hírnévnek örvend. Vámbéry Ármin nevezetes közép-ázsiai útjáról származó perzsa és török kéziratait szintén a Keleti Gyűjtemény őrzi. Kégl Sándor tekintélyes, 11 000 kötetes könyvtára és perzsa kéziratos anyaga az MTA-nak juttatott legnagyobb ajándékok közé tartozik. Az európai iszlámkutatás máig legnagyobb alakjának, Goldziher Ignácnak felbecsülhetetlen értékű levelezését éppúgy megtaláljuk a Keleti Gyűjteményben, mint a 20. századi Selyemút-kutatás meghatározó tudósának, az Indiában élő és dolgozó régész-felfedező Stein Aurélnak (1862–1943) a könyvtárát. A mongol gyűjtemény megalapozója Ligeti Lajos, aki 1928 és 1930 közötti belső-mongóliai és kínai tanulmányútjáról több

A magyarok török nyelvű krónikája, a *Tárih-i Ungurusz* címoldala

Képeskönyv a buddhista poklokról, 19. századi tibeti és mongol nyelvű fanyomat

mint száz kéziratot és fanyomatot hozott az MTA-nak. A keleti könyvek és kéziratok között számos hungarikum is található, közülük az egyik legkülönlegesebb Schulhof Izsák *Budai Krónikája*, amely egy szemtanú által héber nyelven írt elbeszélés Buda 1686-os visszavételéről.

Díszített oldalak Firdauszi (940 k.–1020) *Sáhnáme* című eposzának 15. századi kéziratából

A 21. században a Keleti Gyűjtemény is él a technika adta lehetőségekkel, munkatársai számos tematikus digitális gyűjteményt készítettek, amelyek a képanyag mellett több nyelven tartalmaznak szakértők által készített tanulmányokat. A napi könyvtári és tájékoztató munka mellett a Keleti Gyűjtemény kiterjedt nemzetközi kapcsolatokat ápol, konferenciákat szervez, és több könyvsorozatot is megjelentet.

200 MTA 1826 K